

28.8.2019

Opetus- ja kulttuuriministeriö
lausuntopalvelu.fi

Asia: Selvitys taiteen perusopetuksen rahoitusjärjestelmän uudistamistarpeista taiteen perusopetuksen saatavuuden turvaamiseksi sekä rahoitusjärjestelmän selkeyttämiseksi ja ajantasaistamiseksi.

Lausunnonantajan lausunto

Pyydämme, että lausunnonantajat esittävät huomionsa erikseen kuhunkin selvityshenkilön ehdotukseen (19 kpl). Lisäksi viimeisessä kohdassa on mahdollista esittää selvityksestä sellaisia huomioita, jotka eivät suoraan liity mihinkään tiettyyn ehdotukseen.

1. Ehdotan, että valtion vuoden 2020 talousarvioesitykseen (mom. 29.10.30) taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaiseen valtionosuuteen lisätään 137 000 tuntia (yht.1 807 500 tuntia) ja jako musiikin ja muiden taiteenalojen välillä poistetaan.

Selvityksen tärkein viesti on, että kukin taiteenala on erityinen ja näiden erityisyyttä tulee rahoituksen kohdentamisessa ja opetuksen suunnittelussa kunnioittaa. (60)

Tuntimäärien lisäyksesitys on tervetullut ja tarpeellinen. Rahoitusta on vahvistettava, jotta taiteen perusopetuksen saavutettavuutta saadaan parannettua eri alueilla.

OAJ:n laskelmien mukaan opetustuntikohtaista valtionosuutta on nostettava vähintään 229 000 tunnilla, jotta kaikki yhdeksän taiteen alaa ja niiden kehittämistarpeet tulevat riittävästi huomioiduksi. Mielestämme myös musiikki tarvitsee toiminnan lisäystä ja kehittämistä, sillä tällä hetkellä ulkopuolelle jää paljon lapsia ja nuoria. Lisäksi eri taiteenalojen tarjonnan peittoa on kasvatettava. Selvitys ei myöskään ota kantaa aikuisten taiteen perusopetuksen tarpeeseen. Näillä on vaikutusta opetustuntikohtaiseen valtionosuuteen. Rahoituksen tason nostaminen voidaan tehdä portaittaisesti esimerkiksi neljän vuoden aikana, jonka jälkeen on hyvä tehdä selvitys tarjonnan kehityksestä.

Voimassa oleva jako musiikin ja muiden taiteen alojen välillä on säilytettävä. OAJ pitää tärkeänä, että musiikki säilyy laissa ja asetuksessa sekä taiteen perusopetusta käsittelevissä teksteissä, ja sen erityispiirteet huomioidaan rahoituksessa. Koska tiedot musiikin opetuksen osalta ovat selvityksessä puutteellisia, asia vaatii lisää selvitystä ja tietopohjaa.

OAJ kannattaa työryhmän perustamista.

2. Muutetaan pitkäaikainen, ns. 7 prosentin linjaus 0-1 prosentin linjaukseksi alkaen vuoden 2020 valtionosuuspäätöksiä koskien.

OAJ kannattaa 7 % linjauksen muutosta. Muutos vaatii oppilaitoksilta siirtymäkautta ja esitetty aikataulu on siksi liian tiukka. Työryhmän pitää huomioida työssään, etteivät satunnaiset oppilasmäärän muutokset pudota rahoitusta radikaalisti.

28.8.2019

3. Valmistellaan ministeriön linjaus, jonka pohjalta uusien koulutuksen järjestämislupien myöntäminen ja VOS-järjestelmän piiriin pääsy mahdollistuu (muiden koulutuksen järjestämisen edellytysten täytyessä) kohtuullisella prosentuaalisella opetustuntimääräosuudella (ns. minimitason asettaminen) suhteessa koulutuksen järjestäjän antamaan kokonaistuntimäärään.

Taiteen perusopetuksen järjestäjillä pitää olla edellytykset opetussuunnitelman perusteiden mukaisen opetuksen järjestämiseen ja toimintaan. Pelkona on, että pienillä tuntimäärillä ei pystytä riittävässä määrin toteuttamaan opetusta lain vaatimuksia vastaavasti tai palkkaamaan pysyvää henkilöstöä työehtosopimuksen mukaisesti. Nämä ovat edellytyksiä laadukkaalle ja pitkäjänteiselle toiminnalle.

Rahoituksen muutoksella voi olla henkilöstövaikutuksia, jotka on otettava huomioon rahoitusuudistusta tehdessä. Opettajien määrä ei saa esitettyjen muutosten takia laskea, eikä palvelussuhteiden laatu (määräaikaisuuksien lisääntyminen) heikentyä.

OAJ haluaa kiinnittää huomion siihen, että eri taiteen aloilla ja alueilla on erilaisia mahdollisuuksia hakea ulkopuolista rahoitusta. Toiminnan rahoittaminen ei voi olla ulkopuolisen rahoituksen varassa, sillä merkittävää lisärahoitusta ei tätä kautta ole kerättävissä. Oppilasmaksut taas eriarvoistavat mahdollisuuksia osallistua opintoihin.

4. Ehdotan, että taiteen perusopetuksen koulutuksen järjestämisluvan myöntäminen ei ole tulevaisuudessa sidoksissa siihen, että valtionosuus (57%) kattaisi lähes 100 prosenttia toteutuneesta taiteen perusopetuksen opetustuntimäärästä, vaan koulutuksen järjestäjä voisi saada myös osittaista tukea annettuun opetustuntimäärään.

Tämä esitys edellyttää lisäselvityksen tekemistä ja tämä on yksi asioista, jota on syytä tarkastella perustettavassa työryhmässä. Samat perustelut kuin kohdassa 3.

5. Ehdotan, että kaikki taiteen perusopetuksen koulutuksen järjestämisluvat myönnetään uudelleen. Lupa myönnetään hakemuksen perusteella, noudattaen yhtenäisiä kriteerejä sekä uusille hakijoille että vanhoille luvanhaltijoille.

Mielestämme järjestämislupien hakeminen on perusteltua. Prosessin läpikäyminen ns. läpivalaisee kunkin järjestäjän toimintaa ja selkeyttää taiteen perusopetuksen järjestämiskenttää. Järjestämislupien tulee olla pysyviä, ei määräaikaisia.

Hakukriteerien tulee olla sellaiset, että niiden pohjalta voidaan arvioida hakijan toiminnan laatu ja vaikuttavuus. Kriteerien laadinnassa tulee ottaa huomioon myös taiteen perusopetuksen laki ja nykyiset kriteerit. Ennen päätöstä järjestämislupien uudelleen hakemisesta on perustettavan työryhmän arvioitava mahdollisen päätöksen vaikutukset taiteen perusopetuksen järjestämiseen.

Järjestämislupakierroksen yhteydessä on hyvä korostaa myös yhteistyön kehittymistä niin alueiden kuin eri toimijoiden välillä. Järjestämislupakriteereiden ja rahoitusmallin tulee olla sellaisia, että ne mahdollistavat järkevän yhteistyön rakentamisen. Tätä kautta taiteen perusopetusta ja eri taiteen aloja saadaan kattavammin tarjolle maan eri osiin.

28.8.2019

Haluamme nostaa esille, että kaikille opintonsa aloittaneille on mahdollistettava opintojen suorittaminen loppuun. Järjestämislupien uudelleen hakua pohdittaessa on tehtävä selkeä ohjeistus siitä, miten toimitaan, jos jokin nykyisistä toimijoista ei saisikaan enää järjestämislupaa.

6. Selkeytetään koulutuksen järjestämislupaan liittyvää hakuprosessia ja ohjeistusta. Tarkastellaan koulutuksen järjestämisluvan haku- ja muutosprosessiin liittyviä kustannuksia.

OAJ kannattaa esitystä, mutta korostaa, että järjestämislupien hakeminen pitää on työkuormaltaan kohtuullinen. Hakijoille on annettava riittävä tuki muun muassa tiedonkeruuseen. Järjestämislupien haun hyödyt on pystyttävä avaamaan nykyisille toimijoille.

OAJ korostaa Opetushallituksen keskeistä roolia taiteen perusopetuksessa muun muassa opetussuunnitelmatyössä ja tiedonkeruussa. Selvityksessä OPH:n roolia ei ole käsitelty lainkaan.

Taiteen perusopetuksen toimintaan kohdistuvia alv-maksuja on myös pohdittava työryhmän työnä. Esimerkiksi korkeakoulujen uudistuksen yhteydessä on määritelty koulutuspalveluihin tai muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyvien alv-kustannusten korvaaminen. Yliopistolain 49 §: *Yliopistoille korvataan arvonlisäverolain (1501/1993) 39 ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä niiden muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus niille aiheutuneista kustannuksista. Korvausta tarkistetaan vuosittain viimeksi toteutuneen yliopistokohtaisen euromääräisen arvonlisäkertymän perusteella. (14.11.2014/933)*

7. Ehdotan, liittyen ehdotukseen 5 ja 6, että vanhojen luvanhaltijoiden lupahakemusten käsittely on maksutonta ja että hintaa uusien koulutuksen järjestämislupien sekä järjestämislupiin tehtävien muutosten osalta lasketaan nykyiseen verrattuna.

OAJ:n mielestä toimiluvan hakemisen tulee olla maksutonta niin uusille kuin vanhoille toimijoille.

8. Ehdotan käynnistettäväksi laajapohjaisen valmistelun monivuotiseen rahoitusmalliin siirtymiseksi sekä moninaisemman kriteeristön luomiseksi taiteen perusopetuksen valtionrahoituksen jakamiseksi. Tässä valmistelussa ja siirtymässä tulee olla työryhmällä ja yhteistyöllä keskeinen rooli.

Ehdotus on yksi keskeisistä työryhmän tehtävistä lupakriteerien laatimisen ja tiedonkeruun pohdinnan lisäksi. Mallin on tunnistettava keskeiset kustannuksia aiheuttavat tekijät. Rahoitusjärjestelmästä on rakennettava yhtenäinen kokonaisuus ja rahoitusjärjestelmää on selkeytettävä ja yksinkertaistettava.

28.8.2019

Taiteen perusopetuksen toiminta ja laadun kehittäminen tarvitsee parempaa rahoituksen ennakoivuutta. Siksi strategia- ja rahoituskauden tulee olla riittävän pitkä. Taiteen perusopetuksen järjestäjien kanssa voitaisiin sopia tavoiteasettelusta ja strategiasta neljäksi vuodeksi kerrallaan. Joka toinen vuosi käytäisiin tiedonkeruun pohjalta koko taiteen perusopetuksen kenttää koskeva väliarviointi, jossa järjestäjät saisivat palautetta taiteen perusopetuksen tilasta ja mahdollisista kehittämistarpeista.

Uusien järjestämislupien haku voitaisiin kytkeä samaan aikajänteeseen - neljän vuoden välein tapahtuvaksi ja välivuosina uusien toimijoiden olisi mahdollista saada lupahakuun ns. sparrausapua. Uusien toimilupien myöntämisen yhteydessä on tarkastettava aina taiteen perusopetuksen kokonaisrahoituksen tasoa.

Perustettavan työryhmän tehtävä on arvioida miten rahoitusmalliuudistus vaikuttaa kuntatalouksiin tai koulutuksen järjestäjiin.

Monivuotinen rahoitusmalli ei tarkoita, että järjestämisluvat ovat määräaikaaisia.

9. Ehdotan taiteen perusopetuksen kustannustietokeruun kysymysten kehittämistä niin, että jatkossa eritellään järjestämisluvan mukainen taiteen perusopetus, muu taiteen perusopetus ja muu maksullinen toiminta toisistaan selkeästi.

Taiteen perusopetuksen rahoituksen ja toiminnan kehittämisen kannalta on tärkeää, että kustannustiedonkeruu kattaa jatkossa kaiken taiteen perusopetuksen toiminnan.

Muu taiteen perusopetus on terminä epäselvä. Taiteen perusopetuksen pitää olla pitkäjänteistä toimintaa ja eron muun taiteen harrastamisen välillä kirkas. Jos kunta ei toteuta itse taiteen perusopetusta, pitää opetuksen hankkimiselle olla selkeät opetussuunnitelmaan kytketyt laatuvaatimukset.

Oppilaitoksilla pitää olla riittävät henkilöstöresurssit järjestelmien muutoksen toteuttamiseen.

10. Ehdotan, että kustannustietojen raportoinnin ymmärrettävyyttä, muiden selvitysten tekemistä, ja muiden valtion (erityis)avustusten hakuprosessia kehitetään ja tuetaan tarjoamalla työpajoja sekä julkaisemalla monimuotoista ohjaavaa materiaalia.

OAJ kannattaa esitystä.

11. Ehdotan, että mahdollinen työryhmä selvittää, miten olemassa olevia tietopalveluja ja tiedonkeruumuotoja, kuten Vipunen (<http://vipunen.fi>) ja Koski (<http://opintopolku.fi>) sekä Virvatuli-itsearviointimallia (www.artedu.fi) voidaan hyödyntää ja millaisia resursseja niiden toteuttamiseen tarvitaan.

OAJ kannattaa esitystä. Työryhmän on tärkeää tarkastella, mitä tietoa on tarve kerätä ja mitä kustannuksia tiedonkeruu aiheuttaa eri toimijoille. Taiteen perusopetus on taiteen alojen toiminnan erilaisuudesta johtuen hyvin heterogeeninen toimijajoukko, esimerkiksi yksilö- ja ryhmäopetustarpeiden takia.

28.8.2019

12. Ehdotan taiteen perusopetuksessa keskeisesti vaikuttavien liittojen tuen yhdenmukaistamista sekä TPO-liiton yleisavustuksen vakiinnuttamisen sille tasolle, että se mahdollistaa kahden kokopäiväisen henkilön palkkaamisen.

Yksittäisen liiton avustusten käsittely ei kuulu taiteen perusopetusta käsittelevään selvitykseen.

13. Ehdotan, että taiteen perusopetuksen opetustunnin keskimääräisen yksikköhinnan alin mahdollinen taso, 74,92 euroa, nostetaan samalle alimman mahdollisen korvausmäärän tasolle kuin kansalaisopiston opetustunnin yksikköhinta, 82,91 euroa

OAJ kannattaa tason nostamista. Työryhmän on kuitenkin laajennettava tietopohjaa, jotta se voi arvioida, mikä on taiteen perusopetuksen yksikköhinnan alin mahdollinen taso. Esitetty yksikköhinta ei ole vertailukelpoinen kansalaisopiston kanssa, koska tiedonkeruu ei ole yhtenevä. Nyt kuntien rahoitusosuus vaihtelee suuresti, joten taso on tällä hetkellä hankala määrittää. Kustannusperusteisuus on säilytettävä ja tiedonkeruuta on yhtenäistettävä taiteen perusopetuksessa ja kehitettävä rinnan vapaan sivistystyön toimijoiden kanssa. Tämä mahdollistaisi myös opettajien laajemmat mahdollisuudet opettaa sekä taiteen perusopetuksen että vapaan sivistystyön kentällä.

14. Ehdotan, että sekä OKM:n myöntämien, että OPH:n hallinnoimien taiteen perusopetukseen kohdistettavien valtionavustusten kokonaissummaa kasvatetaan nykyisestä 1,45 miljoonasta 2 miljoonaan euroon ja näiden kohdentumista sekä erityisalueittain, että painottumista yleisen ja laajan oppimäärän välille tarkastellaan säännöllisin väliajoin.

OAJ kannattaa valtionavustusten kokonaissumman kasvattamista. Kaikki taiteen alat, myös musiikki, tarvitsevat toiminnan kehittämiseen rahoitusta. Epäselväksi jää, mitä laajan ja yleisen oppimäärän säännöllisin väliajoin tapahtuvalla tarkastelulla tarkoitetaan tai haetaan.

15. Ehdotan, että valtionvarainministeriön kunnille myöntämä asukaskohtainen VOS siirretään OKM:n hallinnoitavaksi ja päätettäväksi ja taiteen perusopetukseen tarkoitettu rahoitus kohdennetaan TPO:hon (<https://vm.fi/kunnan-peruspalvelujen-valtionosuus>). Tämän rahoituksen saaminen edellyttäisi kunnilta suunnitelman esittämistä siihen, kuinka taiteen perusopetuksen kokonaisuus tullaan järjestämään. Kunnat hyväksyisivät edelleen paikalliset opetussuunnitelmien perusteet ja vastaisivat oman koulutuksen järjestämislupansa alla toteutuvan taiteen perusopetuksen lainmukaisuudesta.

OAJ kannattaa rahoitusvastuun siirtämistä OKM:lle, joka myöntäisi rahoitusta laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi valtion talousarvioon otettavan määrärahan puitteissa. Myös kuntien suunnitelmien esittäminen taiteen perusopetuksen toteuttamisesta sen opetuksen osalta, jota se itse hankkii, on perusteltua. Tehtävä on kunnille uusi ja työllistävä, joten suunnitelmien esittämisen pitää prosessina olla sellainen,

28.8.2019

että se kannustaa kuntia järjestämään taiteen perusopetusta. Ehdotus ja sen taloudelliset vaikutukset ovat olennaista käsitellä työryhmässä.

OAJ korostaa, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on laatia ja hyväksyä kunkin taiteenalan opetusta varten oma opetussuunnitelma, joka perustuu Opetushallituksen päättämiin taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Kunta puolestaan valvoo ja vastaa järjestämästään taiteen perusopetuksesta.

16. Ehdotan kunnille myönnettävän asukaskohtaisen valtionosuuden taiteen perusopetuksen euromääräisen laskennallisen perusteen tuplaamista (esim. vuoden 2019 osalta 1,4 euroa/asukas korottamista 2,8 euroon/asukas).

Perusrahoituksen riittävän tason turvaaminen on ensisijaista, koska vain se varmistaa laadukkaan koulutuksen ja mahdollistaa toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen. Nyt rahoituksen pirstaleisuus ja ennakoimattomuus näkyvät opettajien määräaikaisina työsuhteina ja täydennyskoulutukseen osallistumismahdollisuuksien vähäisyytenä.

Taiteen perusopetus tarvitsee myös ns. kehittämisrahoitusta, jolla toimintaa voidaan viedä eteenpäin kuten yhteistyötä eri toimijoiden sekä taiteen alojen sisällä ja välillä. Taiteen perusopetuksen saavutettavuutta alueilla voidaan parantaa sillä, että sitä toteutetaan yhdessä esimerkiksi toisen taiteen perusopetuksen toimijan tai kansalaisopiston kanssa tai opetusta järjestetään koulupäivien yhteydessä muun muassa iltapäivätoimintana. Opetusta tulee antaa aina kelpoisten taiteen perusopetuksen opettajien toimesta. Yhteistyön ja kaiken toiminnan keskiössä on oltava oppilas. OAJ on esittänyt, että sivistys-, kulttuuri- ja sosiaalisektorien yhteistyön kehittämistä tuettaisiin 5 miljoonalla eurolla.

17. Liittyen ehdotukseen 15 ehdotan, että järjestämisluvat myönnetään jatkossa erikseen myös kunnille. Samoin kuin ehdotan, että yksittäiset koulutuksen järjestämisluvat (muut kuin kunnat) siirtyvät malliin, jossa järjestämislupia ja uusia lupia koulutuksen järjestämiseen hyväksytään tietyin väliajoin, ehdotan että myös kuntien tulisi hyväksyttää yleiset, koko taiteen perusopetuksen mahdollisesti kattavat suunnitelmansa opetuksen järjestämiseen ja rahoittamiseen ministeriöllä. Tämä lisäisi myös tiedonkeruun kattavuutta välillisesti.

Ehdotus pitää käsitellä huolella perustettavassa työryhmässä. Esimerkiksi kunnalliset toimijat toteuttavat taiteen perusopetusta moninaisesti, jolloin kunnan pitää hakea järjestämislupaa tehtävälle. Kunnissa pitää olla olemassa olevat rakenteet (oppilaitokset tai ne on perustettava) järjestää opetusta, johon opettajat voidaan palkata ja oppilailla on oikeus opetukseen.

Järjestämislupahaun yhteydessä on tärkeää kiinnittää huomio laadun arviointiin. Kun lupia myönnetään, niin resursseja on kohdistettava olemassa oleville ja toimiville koulutuksen järjestäjille, eikä vain pyrkiä lisäämään uusia koulutuksen järjestäjiä.

18. Riippumatta siitä, lisääntyykö taiteen perusopetuksen opetustuntikohtainen valtionosuusrahoitus, ehdotan ryhmäopetuksen lisääntyvää painottamista taiteen perusopetuksessa. Tämä on uudistus, jonka on tapahduttava kentän sisältä käsin painottaen uusinta tutkimustietoa sekä oppilaslähtöisyyttä.

28.8.2019

OAJ painottaa, että pedagogiset mallit ja ratkaisut ovat oppilaitoksen sisäiseen toimintaan liittyviä asioita. Eri taiteen alojen omat erityispiirteet ja tarpeet on tärkeää huomioida opetuksen toteuttamisessa. Musiikin opiskelu on intensiivistä opiskelua, joka perustuu niin yksilö- kuin ryhmäopetukseen. Rahoitus ei saa sanella pedagogisia malleja. OAJ on samaa mieltä siinä, että uudistusten on tapahduttava kentän sisältä käsin painottaen uusinta tutkimustietoa sekä oppilaslähtöisyyttä. On myös huomioitava, että muutos kentällä on jo käynnissä opetussuunnitelman perusteiden uudistuksen myötä.

19. Ehdotan, että kunnat ja valtio rahoittaisivat jatkossa pitkäjänteistä taiteen perusopetuksen tutkimusta. Selvitykseni perusteella totean, että tälle on akuutti tarve.

OAJ tukee esitystä, että tarvitaan pitkäjänteistä taiteen perusopetuksen tutkimusta, jota valtion tulee rahoittaa. Kuntien mahdollisuus toimia rahoittajana on mahdoton.

Selvityksestä esitettäviä huomioita, jotka eivät liity sellaisenaan mihinkään selvityshenkilön ehdotukseen

Selvitys on tärkeä siksi, että se rakentaa eri toimijoiden välillä yhteistä ymmärrystä taiteen perusopetuksesta ja nostaa samalla esille taiteen perusopetuksen merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle. Selvityksessä korostuvat pääkaupunkiseudun yksittäisten toimijoiden ongelmat ja työryhmässä onkin laajennettava tietämystä koko maassa tapahtuvan toiminnan haasteista.

Taiteen perusopetuksen vaikuttavuus on nostettava vahvemmin esille. Taiteen perusopetus tukee nuorten kykyjä ja osaamista ja auttaa heitä kohtaamaan tulevaisuuden epävarmuuden, mutta tukee myös aikuista oppijaa työmarkkinoilla ja elämänhallinnassa. Opinnot edistävät toisten ihmisten kunnioittamista ja huomioimista sekä tukevat toisiaan suvaitsevien ja ymmärtävien kansalaisten kasvattamista purkamalla ennakkoluuloja ja stereotyyppioita. Taideaineiden opinnot synnyttävät yhteenkuuluvuuden tunnetta ja parantavat oppilaiden kiinnittymistä ja tyytyväisyyttä kouluun, millä on todettu olevan positiivinen yhteys koulumenestykseen. Itseilmaisun kehittyminen on lasten ja nuorten psyykkisen kehityksen kannalta merkittävä.

Kaikki eivät jatka toimintaa musiikin parissa valmistumisen jälkeen, mutta opitusta - kuten pitkäjänteisyydestä ja esiintymistaidosta - on hyötyä monissa ammateissa. Kun seurataan oppilaiden sijoittumista opinto- ja työuralla, pitää taiteen perusopetuksen vaikuttavuus punnita kokonaisvaikuttavuuden näkökulmalla.

Erityisryhmät olleet ops-perusteissa vuodesta 2002 lähtien ja tämä on huomioitu oppilaitosten toiminnassa. Työryhmän on perehdyttävä erityisryhmien haasteisiin vielä lisää.

Työryhmän työssä on otettava huomioon

Taiteen perusopetus tulee nähdä ja arvioida osana koulutusjärjestelmää ja rahoituksen tason on oltava riittävä, jotta koulutuksen järjestäjille on todelliset edellytykset opetussuunnitelman perusteiden mukaisen opetuksen järjestämiseen ja toimintaan.

28.8.2019

Taiteen perusopetuksen kaikkien taiteen alojen tarjonnan määrää on pyrittävä kasvattamaan, jotta mahdollisimman moni nuori ja aikuinen pääsee opetuksen piiriin. Tällä on vaikutuksia rahoituksen määrän arviointiin, mitä ei ole otettu huomioon opetustuntimäärän lisäysehdoituksessa.

Työryhmän tulee työssään selvittää laajemmin taiteen perusopetuksen vaikuttavuutta, esimerkiksi vaikutus yksilön hyvinvointiin (nuoret, aikuiset, erityisryhmät, jne.) tai kuinka moni jatkaa alan opintoihin ja työllistyy alalle.

Opetushallitus on päättänyt syksyllä 2017 taiteen perusopetuksen laajan ja yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteista, joissa on määritelty laajan ja yleisen oppimäärän asema ja eroavaisuudet. Laajan ja yleisen oppimäärän tarpeista ja merkityksistä käytiin mittava keskustelu eri sidosryhmien kanssa, mistä johtopäätös oli, että kummallekin oppimäärälle on edelleen paikkansa. Jatkossakin pitää oppijalla olla mahdollisuus opiskella ja harrastaa omista lähtökohdista. Emme näe tarpeellisena avata tätä keskustelua uudelleen.

Selvitys tukee opetussuunnitelman uudistamistyön jatkumoa. Työryhmätyön tuloksena syntyvien toimenpiteiden pitää tukea opetuksen laadullista kehittämistä, eivätkä opetuksen tuntimäärät saa vähentyä. Työryhmän työn tueksi tarvitaan kunnollinen henkilöstövaikutusten arviointi.

Työryhmän on työssään tarkasteltava myös, miten hallituksen kaavailema esitys oppivelvollisuuden pidentämiseksi vaikuttaa taiteen perusopetukseen, muun muassa miten opintojen osat tunnustetaan ja tunnustetaan osaksi toisen asteen tutkintoa.

Musiikin erityispiirteitä kunnioitettava

Musiikilla on tarve rahoituksen lisäämiselle lisääntyneen ja edelleen kasvavan kysynnän, mutta myös koulutuksen kehittämistarpeiden takia. Musiikin opiskelu on intensiivistä sekä yksilö- ja ryhmäopiskelua: opinnot koostuvat muun muassa pää- ja sivuinstrumenttien tekniikan harjoittamisesta, teoria- ja bänditunneista sekä esiintymisistä.

Musiikin asema ja opetusmäärät taiteen perusopetuksessa ovat kasvaneet vuosien kehitystyön tuloksena ko. mittaansa. Musiikin koulutuksella on pitkä historia ja tarve musiikin koulutukselle on noussut yhteiskunnan tarpeista, minkä vuoksi musiikki on ottanut etumatkaa suhteessa muihin taiteen aloihin. Loppupäätelmänä voidaan todeta enemminkin, että nykyisen rahoituksen jakautuminen eri taiteen alojen kesken on demokraattista, vaikka musiikin tuntimäärätarpeet ovat suuremmat kuin muiden taiteen alojen. Muille taiteen aloille pitää antaa mahdollisuus kasvaa mittoihinsa, mutta ei musiikkia kutistamalla. Musiikin valtakunnallinen saavutettavuus on turvattava.

Musiikin koulutus tekee myös tasa-arvoa edistävää työtä, mitä pitäisi avata paremmin työryhmän työnä kuin mitä selvityksessä on nyt nostettu esille. Suomalainen musiikkikoulutus ja systemaattisesti rakennettu musiikin koulutusjärjestelmä on antanut mahdollisuudet opiskella musiikkia korkeatasoisesti ja taustasta riippumatta. Jokaisen oppilaan esitys on yhtä arvokas. Huiput ja ammattilaiset ansaitsevat edelleen oman arvonsa, mutta harrastaminen on yhtä tärkeää.

28.8.2019

Yhteistyön mahdollisuuksia lisättävä – kustannukset kuriin ja paino opetukseen

Taiteen perusopetuksen yhteistyö mahdollistuu jo nyt paremmin, koska opetussuunnitelmien rakenne on kaikilla taiteen aloilla sama. Taiteen perusopetuksen ytimenä on oman taiteenalan osaamisen syventäminen, jota rikastetaan monitaiteellisella yhteistyöllä.

Tilavuokran osuus kustannuksista on kasvanut, kuten kaikilla koulutuksen järjestäjillä. Neliöiden tehokujen on oltava sellaisia, että koulutuksen sisällöstä ei tarvitse tinkiä. Kunnissa on tarkasteltava tilojen yhteiskäyttöä, jotta rahat saadaan suunnattua merkittävämmiin opetukseen.

Muun muassa musiikki tarvitsee studiotasoisia äänieristettyjä tiloja ja tiloja tulisi voida käyttää yhteen alueen muiden alan toimijoiden kanssa (esim. kaupungin musiikkitalo, Yleisradio, kansalaisopisto, amk, ammatillinen koulutus, yliopisto). Hyviä esimerkkejä osaamiskeskittymistä löytyy Kuopiosta, Jyväskylästä tai Turusta. Lisäksi uuden opetussuunnitelman edellyttämää yhteistyötä on vaikea toteuttaa, jos ryhmät on ripoteltu eri tilaan ympäri kaupunkia. Taiteen alan opetus tarvitsee toimivat tilat, jotta opetusta pystytään toteuttamaan taiteen perusopetuksen vaatimalla tavalla.

Pedagoginen osaaminen ja riittävä henkilökunta on laadun tae

On erittäin huolestuttavaa, että opetus on osalla toimijoista tunti- ja kurssiopetusperusteista, eikä opetushenkilöstö ole kuukausipalkkaisia, koska oppilaitoksilla ei ole tarvittavaa rahoitusta.

Taiteen perusopetuksen kentällä on huomioitava opettajat keskeisinä toimijoina. Opettaja on opetuksen antaja ja oppijoiden kasvattaja. Uusien opettajien kouluttamiseen ja olemassa olevien opettajien täydennyskoulutukseen tulee panostaa. Työryhmän on otettava kantaa myös opettajien kelpoisuusvaatimukseen siten, että myös yleisen taiteen perusopetuksen opettajilta edellytetään pedagogisia opintoja.

Työryhmän tulee tehdä henkilöstöarviointi, jossa huomioidaan opettajien määrän kehittyminen tulevien vuosien aikana. Henkilöstöstrategiset valinnat ovat olennaisia taiteen perusopetuksen kehittämisen kannalta. Kuten koulutuksessa yleensä, niin taiteen perusopetuksenkin kentällä paras kilpailuetu on osaava ja hyvinvoiva henkilöstö.

Erilaiset henkilöstökyselyt osoittavat, että oppilaitosten henkilöstön voimavarat ovat koetuksella. Henkilöstön työhyvinvointi ja työskentelyolosuhteiden parantaminen pitää olla lähtökohtana tavoitellessamme yhteiskuntana vaikuttavaa ja arvokasta taiteen perusopetusta. Taideoppilaitosten opetushenkilöstön ammattitaidon jatkuva kehittäminen on nostettava prioriteetiksi taiteen perusopetuksen jatkuvan oppimisen tehtävän kehittämisessä. Henkilöstöllä pitää olla myös riittävästi aikaa tehdä opetus- ja kehittämistyötä.

Kasvatus- ja opetusala voi olla edelläkävijä, koska alan henkilöstön hyvinvoinnilla on mittavat seurannaisvaikutukset oppijoina oleviin kasvaviin sukupolviin. Jos ja kun taiteen

28.8.2019

perusopetuksen vastuuta jatkuvasta oppimisesta lisätään, prioriteetiksi on nostettava taideoppilaitosten opetushenkilöstön työhyvinvointi ja ammattitaidon jatkuva kehittäminen.

Selvityksen perusteella opettajien määrä ei saa laskea, eikä heidän palvelussuhteensa laatu saa muuttua (määräaikaisuudet). Taiteen perusopetuksen laadun tae on osaavat opettajat ja heidän riittävä määränsä tulevaisuudessa.

Yhteenveto

Taiteen perusopetuksen järjestäjillä pitää olla edellytykset opetussuunnitelman perusteiden mukaisen opetuksen järjestämiseen

Taiteen perusopetuksen rahoitusjärjestelmän uudistamistarpeista on tehty selvitys. OAJ toteaa lausunnossaan, että kukin taiteenala on erityinen ja näiden erityisyyttä tulee rahoituksen kohdentamisessa ja opetuksen suunnittelussa kunnioittaa.

Taiteen perusopetuksen toiminta ja laadun kehittäminen tarvitsee parempaa rahoituksen ennakoivuutta. Siksi strategia- ja rahoituskauden tulee olla riittävän pitkä. Laadukkaan ja pitkäjänteisen toiminnan edellytyksenä on, että taiteen perusopetuksen oppilaitokset pystyvät palkkaamaan pysyvää henkilöstöä työehtosopimuksen mukaisesti. Selvityksen ehdotukset pitää käsitellä huolella mahdollisesti perustettavassa työryhmässä.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Heljä Misukka
koulutusjohtaja

Hannele Louhelainen
erityisasiantuntija